

6. KULTURGRAMMATIKK

Skrevne og uskrevne lover for hva man bør gjøre og ikke gjøre i ulike kulturer.

Omfang: 4 samlinger, hver på 3 timer

Målgruppe: Alle aldre, både unge og eldre fra forskjellige kulturer

Mål: Bidra til økt kunnskap og forståelse for kulturelle ulikheter og atferdskoder

Tema: Kulturgrammatikk

Deltemaer:

1. Skikker og særtrekk ved norsk atferd
2. Skikker og særtrekk i opprinnelseslandet til deltakere som ikke er norske.
3. Verbal og ikke-verbal kommunikasjon
4. Atferdskoder krysser grenser

Innledning

"Kulturgrammatikk" var navnet på en liten bok av Gilles Herlitz som ble utgitt for mange år siden. Den hadde undertittelen "Kunsten å møte andre kulturer". Men boken er dessverre ikke i salg lenger. Det finnes atferdskoder i alle kulturer, og dersom man ikke kjenner de viktigste av disse kodene, kan man komme opp i ganske kinkige situasjoner og bli misforstått i møtet med fremmede. Det er viktig å være oppmerksom på dette forholdet, og derfor er det svært nyttig å forsøke å lære seg litt om hvordan ens væremåte og uttrykksform blir oppfattet av mennesker fra en annen kultur.

Ikke minst kan forståelsen av begreper som "effektivitet" og "tiden" være temmelig forskjellig fra kultur til kultur:

En delegasjon fra ledelsen i en misjonsorganisasjon skulle diskutere en viktig sak med ledelsen i kirken i en av Kongos provinser. Tiden var knapp, det lille flyet stod klart og flygeren var utålmodig. De hadde beregnet en halv time til møtet og ønsket å gå rett på sak. Kongoleserne møtte smilende og høflige: "Hvordan står det til? Hvordan har familien det? Var ikke din mor syk sist gang dere var her? – Og barna – er de gift, har de fått noen barn... Vi har laget te til dere, vær så snill å forsyne dere... Etter tyve minutter kom de endelig til saken – da var delegasjonen temmelig anspent og svett og så stadig på klokka. Her manglet det noe fra den kulturelle hjemmeleksen!

Deltema 1:

Skikker og særtrekk ved norsk atferd

Situasjon 1:

Sommeren angriper Norge i korte perioder hvert år. Da kaster folk klærne og legger seg flate i solsteiken. I land med mye sol og varme søker folk gjerne til skyggen under trærne når de skal hygge seg. Det er ikke lett for mennesker som kommer fra varmere land å begripe hva som skjer når sommeren dukker opp i Norge. Kan noen av dere si noe om hvordan dere opplevde den første sommeren her til lands?

Situasjon 2:

Det er søndag, vinter, sol og snø. Hele familien Christiansen er på ski i "marka" med ryggsekk, den minste ungen i pulk. Etter en times klatring oppover bakkene sitter de og myser mot sola, godt innsmurt med "faktor 20" og drikker varm kakao fra termos, skreller appelsin og deler en Kvikkklunsj sjokolade... Hva synes dere om denne saken?

Brunost, matpakke og skitur med hele familien... dette, og mye annet "typisk norsk" har Jenny Blake (innvandrere fra Australia) beskrevet i humoristiske ordelag i sin lille bok "Brown Cheese Please – Norway inside out from the outside in" (Chr. Schibsteds Forlag AS, Oslo 2003)

Oppgaver og spørsmål til samtale:

- Skikker og særtrekk ved norsk atferd – hvordan begrunnes de?
- Kan dere nevne eksempler på norske skikker som forbauset/forskrekket dere fra den første tiden dere var i Norge?

Skrevne og uskrevne lover for hva man bør gjøre og ikke gjøre i ulike kulturer.

Omfang: 4 samlinger, hver på 3 timer

Målgruppe: Alle aldre, både unge og eldre fra forskjellige kulturer

Mål: Bidra til økt kunnskap og forståelse for kulturelle ulikheter og atferdskoder

Tema: Kulturgrammatikk

Deltemaer:

- Skikker og særtrekk ved norsk atferd
- Skikker og særtrekk i opprinnelseslandet til deltakere som ikke er norske.
- Verbal og ikke-verbal kommunikasjon
- Atferdskoder krysser grenser

Hjelpemidler:

"Internasjonal skikk og bruk – møte med andre land og kulturer" Henrik Ulven, Index Publishing, (2005).

"Møte mellom mennesker" Øyvind Dahl, Gyldendal Akademisk, (2001).

Samfunnslære, kultur og religion, se Cappelens nettside: www.samfunn.cappelen.no/bm/religion/kultur

- c. Kanskje noen har en gammel utgave av boken "Skikk og Bruk" (W. Brøgger, 1960)? Finn ut hvordan enkelte skikker har endret seg i løpet av de siste 50 år.
- d. Hva mener nordmenn er "typisk norsk" – og hva mener våre nye landsmenn om det samme?

Deltema 2:

Skikker og særtrekk i opprinnelseslandet til de deltakere som ikke er norske

Situasjon 1:

To gutter går hånd i hånd på fortauet i Khartoum. Det er mange gutter eller menn som gjør det samme i byen. Det er helt vanlig praksis i mange kulturer at to av samme kjønn leier hverandre. Ingen vil komme på den tanken at de har et homoseksuelt forhold. De to guttene kommer sammen til Norge. De holder hverandre i hendene i det nye landet – men det slutter de fort med!

Situasjon 2:

Den norske kirkelederen var på besøk i det tidligere Sovjetunionen. På besøk i en liten menighet på landsbygda ble han svært varmt mottatt. Han ble nok noe overrasket da en mann i menigheten med stor begeistring – ikke bare omfavnet ham og ga ham tre klemmer fra kinn til kinn, men også kysset ham på munnen – som takk for besøket.

Hilsing kan være en utfordring!

Oppgaver og spørsmål til samtale:

- Mange nordmenn reiser på ferie eller har arbeidsoppdrag i andre land. Kan dere nevne eksempler på skikker eller særtrekk dere har møtt som overrasket dere? Og motsatt: Hvordan virker vår oppførsel, skikker og klesdrakt inn på folk i de land vi besøker?
- På hvilken måte kan vi vise respekt når vi møter mennesker som oppfører seg eller kler seg annerledes enn oss?
- Henrik Ulven har skrevet en bok med tittelen "Internasjonal skikk og bruk – møte med andre land og kulturer". Boken er først og fremst skrevet for forretningsfolk med oppdrag i utlandet, men kan være en god guide i kulturgrammatikken. Om dere har tilgang til boken: Drøft noen av eksemplene, særlig når det gjelder hvordan man hilser i ulike land.
- Hvordan begrunnes skikkene i andre land?

Deltema 3:

Verbal og ikke-verbal kommunikasjon

Situasjon 1:

Et norsk ektepar på besøk i Sri Lanka ville gjerne invitere en venn, Felix, til middag. "Kan ikke du komme til oss i kveld, så kan vi spise noe godt sammen?", spurte de. Felix smilte

og ristet på hodet. "Det var da leit," sa de, "kanskje i morgen kveld da?" Felix ristet fremdeles på hodet, smilte igjen og sa "Ja takk, gjerne." Hvem kan vite at indere og folk fra Sri Lanka mener "ja" når de rister på hodet??

Situasjon 2:

"Jo, han ønsket meg velkommen," sa gutten som møtte faren til kjæresten før første gang, "men han smilte bare med tennene!" Hva mente han egentlig?

Situasjon 3:

"Jeg kom inn i rommet, ingen sa noe, men lufta var nærmest elektrisk..." Hvilken opplevelse prøver han å beskrive?

Oppgaver og spørsmål til samtale:

- Hver av deltakerne får i oppgave å demonstrere – uten å si noe – hvordan man
 - viser glede
 - viser at man ønsker avstand til en person
 - viser at man er interessert i en partner
 - viser at man kjeder seg
 - viser at man er fortvilt
 - bruker hendene til å sende et budskap
 - formidler andre ikke-verbale uttrykk i din egen kultur
- Tolkning av nærhet og berøring er ofte ganske forskjellig fra land til land. Hvordan forholder dette seg i ditt land?
- Hva skjer når man sier noe, men med sitt kroppsspråk gir de motsatte signaler?
- Ulike kulturer har forskjellige måter å uttrykke uenighet på. Nevn eksempler på dette.
- Språk er ikke alltid lett. Ord kan ha forskjellig betydning i ulike situasjoner. Vi kan nok smile av innvandrerens som skulle forlate butikken sin, men som regnet med å være tilbake ganske snart. Han satte en plakat på døren: "Er litt ute, kommer plutselig tilbake". Når nordmenn skal lære et nytt språk, gjør vi samme type feil. Hva kan vi gjøre for å hjelpe hverandre til å unngå språklige misforståelser?

Deltema 4:

Atferdskoder krysser grenser

Situasjon 1:

For en generasjon siden var det knapt noen i Norge som visste hva "pizza" var. I dag er det nesten som en nasjonalrett å regne...

Situasjon 2:

For få år siden vakte det oppsikt om et menneske ble observert offentlig med en ring gjennom nesa. I dag er det som kalles "piercing" nærmest blitt et yrke. Hvor i all verden kom dette fra?

Situasjon 3:

En undersøkelse som nylig ble gjennomført om innvanderungdoms påvirkning på norske ungdommer, viste at de norske ungdommene var blitt høfligere! Hva tenker dere om dette?

Oppgaver og spørsmål til samtale:

- a. "Verden blir mindre og mindre" – Vi reiser mer og møter mennesker med andre skikker og vaner. Kan dere nevne eksempler på skikker som nå betraktes som "norske", men som er importert fra andre land?
- b. Hvor henter vi vår "moderne" atferd fra?
- c. Mange nye skikker har positiv karakter, men kan dere nevne negative atferdsmønstre som vinner innpass i vårt land? Er det mulig å skjerme seg fra slik påvirkning?
- d. Drøft hvordan utenlandsk påvirkning har beriket norsk atferd/kulturmønstre.
- e. Har norsk kultur noe å bidra med som kan berike andre kulturer?
- f. Hvilke skikker og vaner bør vi holde på og hvilke bør vi endre i møte med en annen kultur?